

POGLED UNATRAG

Osvrti četiriju prvih glavnih urednika *Stranih jezika*

Rudolf Filipović

1. *Osnivanje časopisa.* Prije nešto više od četvrt stoljeća članovi Sekcije za strane jezike i književnosti Hrvatskoga filološkog društva odlučili su pokrenuti časopis *Strani jezici*, kojemu su namijenili zadatku da unapređuje nastavu stranih jezika u našim školama. To je bilo u vrijeme kad su u sklopu HFD-a već izlazila tri časopisa: *Jezik*, časopis kojeg je primarni zadatku bila briga za kulturu hrvatskoga književnog jezika, *Umjetnost riječi* i *Književna smotra*, koji su, uz obradu teorijskih pitanja pružali i pomoć nastavnicima književnosti na svim razinama. Uspjeh tih triju časopisa davao nam je jak poticaj u radu u pripremnoj 1971. godini i osjećaj sigurnosti da ćemo uspjeti u toj akciji, tj. u pokretanju novoga časopisa pod naslovom *Strani jezici*, glasila naše Sekcije za strane jezike i književnosti.

U početnim naporima pokretanja novoga časopisa osobito nas je ohrabrla obećana pomoć upravnog odbora HFD-a i Ministarstva prosvjete, a posebno spremnost izdavačkog poduzeća Školska knjiga da bude suizdavač novog časopisa, da se brine za njegovo tiskanje i distribuciju. Ja sam se, kao jedan od pokretača časopisa i prvi glavni urednik, najviše veselio činjenici što su članovi naše Sekcije prihvatali inicijativu i podržali našu akciju za pokretanje novoga časopisa, osobito stoga što smo potrebu za takvim časopisom osjećali nekoliko godina prije izlaska njegova prvog broja 1972. godine.

Novome smo časopisu namijenili još jedan važan zadatak. Naime, njime smo željeli okupiti, povezati i organizirati što veći broj nastavnika stranih jezika kao svoje preplatnike i čitatelje, a s vremenom i neke od njih privući kao suradnike. Struktura časopisa omogućila je da kao suradnike uvedemo i nastavnike praktičare koji rade u svim tipovima škola. S novim smo časopisom namjeravali privući u članstvo svoje sekcije, a time i u članstvo HFD-a, velik broj nastavnika stranih jezika od osnovne škole do sveučilišta. Preko Sekcije za strane jezika i HFD-a naši su nastavnici automatski postajali članovi i velike međunarodne zajednice nastavnika stranih jezika FIPLV-a (Fédération internationale des professeurs de langues vivantes), u kojoj smo kasnije zauzimali važne funkcije i sudjelovali u njezinim međunarodnim stručnim i znanstvenim skupovima, pa su tako naši nastavnici stjecali i međunarodna iskustva i reputaciju.

2. *Struktura časopisa* već od prvoga broja pokazuje kako je bilo zamisljeno provoditi zadatke novog časopisa. U svom sam uvodniku pod naslovom *Zašto izlazimo?* u prvom broju *Stranih jezika* iznio konцепциju časopisa, naše planove i kako ih namjeravamo ostvariti.

U prvoj smo rubrici pod naslovom *Lingvistika* objavljivali radove u kojima su se primjenjivali najnoviji rezultati lingvističke znanosti, kako bi čitatelji u danoj prilici mogli proširiti svoje znanje i uspješno se njime koristiti. Manje važna nije bila ni druga rubrika – *Metodika*, koja je nastavniku praktičaru trebala pružati rješenja i metodische osnove u nastavi

upotrebo novih metoda i nastavnih pomagala. U rubrici *Živa riječ* tiskali smo nastavne materijale iz stranih izvora ili napisane za naš časopis kao dopunu postojećim udžbenicima. Kako bi nastavnici mogli jedni drugima prenositi rezultate svoga nastavničkog rada, uveli smo rubriku *Naša iskustva*. Tu su pojedini iskusniji nastavnici iznosili svoje prijedloge o obradi nekih pitanja u nastavi stranih jezika. Da bismo obavještavali svoje čitatelje o održavanju seminara i skupova u zemlji i inozemstvu, uveli smo i rubriku *Kronika*. Poseban smo zadatak namijenili rubrici *Naša pošta*, da preko nje održavamo kontakt s čitateljima i da odgovaramo na njihova pitanja. I na kraju, *last but not least*, uveli smo dvije rubrike, *Prikazi knjiga i Bibliografija*, kojima je zadatak bio da preko njih obavještavamo čitatelje o domaćoj i stranoj stručnoj literaturi.

3. *Uredništvo i suradnici*. Sav taj veliki pripremni i organizacijski rad bilo bi vrlo teško ostvariti da nije bilo skupine mojih kolega i prijatelja, dugogodišnjih članova Hrvatskoga filološkog društva. Oni su mi, kao stručnjaci za pojedine strane jezike i za razna područja jezikoslovja i metodike, pomogli da časopis pokriva više jezika i struka. Oni su sa mnom podijelili uredivanje pojedinih rubrika i vodili ih vrlo stručno i uspješno kao članovi uredništva. Mislim da svi oni zasluzuju da ih prilikom obilježavanja 25. godišnjice izlaženja *Stranih jezika* pojedinačno spomenem i najsrdačnije im zahvalim za sve što su učinili u pripremnom razdoblju i tijekom prvih pet godina izlaženja časopisa dok sam bio glavni urednik.

Posebnu hvalu upućujem prof. dr. Antici Menac, koja mi je, kao zamjenik glavnog urednika, pomagala i u uredovanju rubrike *Lingvistika*. (Toj smo rubrici u prvim godinama posvećivali osobitu pozornost, sa željom da je prilagodimo našim čitateljima i učinimo je što pristupačnijom onim nastavnicima koji nisu imali šire lingvističko znanje.) Osim toga, profesorica Menac kao urednica rubrike *Živa riječ* udarila je temelje na kojima se ta rubrika vrlo uspješno dalje razvijala. Kako smo metodici nastave stranih jezika posvećivali posebnu pozornost, rubrici *Metodika* dali smo dva voditelja, koji su po svojim strukama mogli pokrivati cijelo to područje. To su bili profesorica Mirjana Jurčić, iskusna urednica udžbenika stranih jezika u Školskoj knjizi, i istaknuti metodičar za ruski jezik dr. Miho Skljarov. Profesorica Jurčić uspješno je, uz pomoć cijelog uredništva, vodila i rubriku *Naša pošta*, kojoj smo namijenili važnu ulogu u održavanju osobnoga kontakta čitatelja s uredništvom časopisa. Kako nam je i rubrika *Kronika* bila važna kao prijenosnik informacija našim čitateljima, zamolili smo prof. Zlatka Muhvića, uglednoga metodičara i piscu udžbenika, da preuzme tu odgovornu rubriku. Kao jedan od naših istaknutih stručnjaka, koji je imao dobre veze sa stranim društvima i aktivnostima naše struke u zemlji i inozemstvu, profesor Muhvić je vrlo uspješno vodio rubriku, pa i njemu, nažalost posthumno, želim posebno zahvaliti. Već sam spomenuo da smo osobitu važnost dali rubrikama *Prikazi knjiga i Bibliografija*, pa smo zbog te njihove važnosti zamolili našeg istaknutog talijanista, lingvista i leksikografa prof. dr. Josipa Jerneja da vodi taj odgovorni posao, u čemu je on potpuno uspio, na naše veliko zadovoljstvo.

Takvom sastavu uredništva, kojeg su članovi bili veoma istaknuti stručnjaci u svijetu nastave stranih jezika, nije trebalo biti teško, a i nije bilo, privući kolege i bivše studente na suradnju u svojim rubrikama i u časopisu kao cjelini. To se osobito odnosilo na tri rubrike: *Metodika*, *Živa riječ* i *Naša iskustva*, za koje smo uvijek imali više ponuđenih priloga nego mjesta u časopisu. S velikim zadovoljstvom moram naglasiti da je naš časopis bio mjesto gdje su se izgradivali mnogi naši kasnije vodeći stručnjaci u području stranih jezika, u teoriji i primjeni. Svaki sudionik skupine osnivača časopisa i član prvega uredivačkog odbora može se, a i mora, s ponosom sjećati razdoblja našega petogodišnjeg rada (1972 – 1976) i sa zadovoljstvom utvrditi da smo naš časopis dobro utemeljili, jer je s uspjehom tijekom 25 godina uspio davati značajan doprinos unapređivanju nastave stranih jezika svojim prilozima u svih osam rubrika, s kojima je časopis počeo izlaziti 1972. godine.

4. Prvo razdoblje našega rada (1972 – 1996). Kad sam krajem 1971. godine napisao uvodnik za prvi broj *Stranih jezika*, u kojem sam iznio planove i konцепцију novog časopisa te opisao njegovu strukturu, istaknuo sam nadu da ćemo uz pomoć svih kolega nastavnika stranih jezika, kojih je u Hrvatskoj tada bilo oko 3 000, preko njihove suradnje i praćenja našega rada kao čitatelja, uspjeti održati i dalje razvijati časopis. U četvrtom broju, na kraju prvoga godišta izlaženja, u uvodniku pod naslovom »Na kraju prve godine« napisao sam kako jedna godina izlaženja, četiri broja i 320 stranica časopisa nisu možda dovoljni da se doneše konačna ocjena svih napora uredivačkog odbora časopisa, njegovih suradnika, izdavača, pa čak i pretplatnika i čitatelja. Ipak, već u prvim kontaktima s čitateljima saznali smo da su časopis rado primili, da im je koristan, da su neki prilozi korisniji od drugih i da je to tip časopisa koji žele i dalje čitati. Kako bismo uspostavili uži kontakt s čitateljima i dobili njihove konkretnе prijedloge, u idućoj godini pokrenuli anketu koja nam je bitno pomogla u daljem uređivanju časopisa.

Preopširno bi bilo osvrтati se na ostala četiri godišta našega časopisa (1973, 1974, 1975. i 1976), pa želim na kraju ovoga priloga spomenuti svoj uvodnik u broju 4, god. V, 1976, pod naslovom »Na kraju pete godine izlaženja«, u kojem sam se kao glavni urednik želio oprostiti od svih čitatelja i suradnika. Tada sam rekao kako mi je »pet godina vodenja ovog časopisa uz najobilatiju i najpriјateljsku suradnju i pomoć članova uredništva... bila jedna od najugodnijih, iako ne uvijek i lagana, dužnost. Moj interes za nastavu stranih jezika traje već preko trideset godina (1945 – 1975) i omogućio mi je da skupim veliko i korisno iskustvo u tom području svoga rada. Želja da suradujem na svim pokušajima unapređenja nastave stranih jezika... potakla me je da se 1971. godine s kolegama prihvatom dužnosti i brige oko pokretanja i uređivanja ovog časopisa...« Najvećim zadovoljstvom i nekom vrstom nagrade za sav svoj rad smatram činjenicu da su *Strani jezici* i nakon moga petogodišnjeg uređivanja nastavili vrlo uspješno izlaziti i ispunjavati dužnosti i zadatke koje smo im namijenili u prvom broju 1972. godine i da danas slave svoj četvrtstoljetni jubilej s rezultatima kojima mogu biti zadovoljni svi dosadašnji urednici, svi članovi uredivačkih odbora i svi suradnici. A za sve to pripada im zahvalnost svih čitatelja od prvoga broja iz 1972. godine do četvrtog broja 1996. godine. Toj zahvalnosti s velikim se zadovoljstvom pridružuje i autor ovoga priloga.

Damir Kalogjera

Desetak godina koliko sam bio glavni urednik časopisa *Strani jezici*, sve ono čega sam se eventualno bojao kad me je na to mjesto predložio prof. Filipović, nije se dogodilo i sve je teklo glatko. Novac je iz fondova pritjecao, financijski jaka *Školska knjiga* pokrivala je povremeno razliku između dotacije i troškova tiskanja i raspodjele, a i većinu tehničkih poslova rješavali su njezini ljudi. Moje je bilo da čitam prispjele rade, predam ih na drugo čitanje urednicima rubrika (ili obratno), i da se na sastancima redakcije konačno dogovorimo što će ući u broj, a što će se vratiti autorima na doradu.

Ne znam jesmo li za svoj posao dobivali neki honorar, ali ako jesmo, bio je vrlo simboličan. Honorar autorima također je bio simboličan.

Prisjetio bih se najprije nekih najbližih suradnika. Prve sam brojeve uređivao uz pomoć svog tadašnjeg zamjenika pokojnog prof. Zlatka Muhvića. Kako je tu dužnost obavljao i za uredništva prethodnog urednika, prof. Filipovića, upućivao me je na to kako da časopis održi kontinuitet. Posao se odvijao tako da bih ga posjetio u njegovu stanu Pod zidom i u sat-dva posla rješili bismo pitanja za koja sam trebao njegov uvjek benevolentan i koristan savjet. Druga osoba koju bih ovim spomenom htio oteti zaboravu jest pokojna prof. Oka

Gerčan, inače dugogodišnja nastavnica i autorica udžbenika. Kako je uredivala rubriku »Naša iskustva«, gdje je trebalo izravno pomoći nastavnicima da održe dobar sat stranoga jezika, sjećam se da je kao iskusna nastavnica znala toliko intervenirati na lošijim tekstovima da bi ih iz korijena izmijenila, kako bi ih »spasila« da se mogu objelodaniti. Velik mi je oslonac bila prof. Zrinjka Glovacki-Bernardi, jer je na Sveučilište došla s nešto prethodne prakse u izdavaštву. Mi bismo obično prije sastanka redakcije imali sastanak na kojem smo pripremali izvještaj za ostale članove redakcije. Ali i sa svim drugim članovima uredništva, kolegicama i kolegama M. Bukanicom, A. Nakić, M. Skljarovom, R. Venturinom, M. Vilke, Y. Vrhovac i S. Žepićem i dr. (mora da sam ipak nekoga izostavio, ali ne namjerno, pa se ispričavam) bilo je ugodno suradivati. Nekih posebnih tenzija se ne sjećam i sjednice su bile opušten profesionalan sastanak.

Metoda uredivanja časopisa, koju smo prešutno primjenjivali, bila je »meka« i nепедантна. Iako to nismo nigdje jasno istaknuli, smatrali smo da u sklopu naših znanstvenih i kulturnih prilika, kad koji lingvist, bio on naklonjen teoriji ili primjeni, iz svojih apstrakcija ili konkretnih primjera želi što izvući da obavijesti svoje kolege, taj njegov napor vrijedi podržati i objaviti u trenutku kad su nam prilike za objavljivanje bile sklone, a financijeri se nisu mijesali.

Svakako nijedan prilog nije objavljen, ili da kažemo gotovo nijedan, a da ga nisu recenzirala barem dva člana redakcije. Rezultat jest da će neki povjesničar naše jezikoslovne teorije i glotodidaktike naći priličnih vakcilarica u znanstvenoj pedagoškoj vrijednosti priloga, za što je djelomično bilo i legitimnog prostora s obzirom na različite rubrike; ali takvih neujednačenosti bit će i u pojedinim rubrikama zbog stava uredništva, koji smo iznijeli.

Zamišljeni povjesničar nastave stranih jezika u nas mogao bi, čitajući te tekstove, svjedočiti o promjenama kuta gledanja na nastavu stranih jezika u tom razdoblju što ih oni odražavaju. Zlobnici bi to mogli nazvati promjenama mode, no mi bismo prihvatali tek djelomično takvu kvalifikaciju. U pouci stranih jezika »moda« je ipak rezultat kakvih teorijskih pomaka u lingvistici ili psihologiji, koja ih hoće pošto-poto primijeniti. Koliko u tome uspijeva, drugo je pitanje. Sumnju u mode podgrijava i metafora visjela ili penduluma, koji kao da se i u pogledima na nastavu jezika (a možda i u lingvistici) kreće iz jednoga krajnjeg položaja u drugi; prisjetimo se samo pitanja književnosti ili prevodenja u nastavi stranog jezika. Drugi izvor sumnje, kad su svjetski jezici u pitanju, jesu izdavači koji, može se prepostaviti, podgrijavaju nove pravce da bi profitirali od uvijek novih udžbenika. Zaključimo ovu devijaciju uvjerenjem kako svaka moda u pouci inspirirana znanošću za sobom ostavi neku novu spoznaju kojoj se trag osjeća i kad nije više aktualna u cjelini. Tako pravdamo našu podršku novinama koje smo popularizirali u časopisu.

U vezi s rečenim spominjem da se u vrijeme moga uredništva pojavio zakon koji je tražio da svaki student mora upisati strani jezik na svom fakultetu. Taj je propis povećao broj lektora, odnosno predavača stranih jezika, osobito engleskoga, na sveučilištima. Kako je zakon predviđao da sveučilišni predavači moraju imati objavljenih stručnih radova prilikom ponovnog izbora, odjednom se broj priloga sa svih strana povećao, i to specijaliziranih koji su razmatrali pitanja nastave stručnoga jezika na toj razini. Ovim podsjećam današnje sveučilišne predavače na te tekstove.

I tako je prošlo desetljeće i došao dan da se povučem zajedno s jednom grupom kolega. Citirat ću sebe (što mi u struci rado činimo) kako sam, parafrazirajući nekog engleskog urednika, obznanio čitateljstvu svoj odlazak.

»Pošto sam deset godina radio ovaj ugodni posao, došlo je vrijeme da se povučem. Kako netko reče, bolje se povući dok još ima nade da čitaoci zapitaju zašto se povukao, nego dočekati da zapitaju zašto se ne povlači« (*Strani jezici*, XVII, 1988, br. 1, str. 1).

Mirjana Vilke

Gledanje albuma sa starim fotografijama, slušanje zaboravljenih melodija, pa čak i poneki miris, pobudjuju uspomene pohranjene negdje duboko u svijesti.

Listajući stare brojeve časopisa *Strani jezici* iz vremena kad sam bila glavnom urednicom, događa mi se to isto. Podsjećam se na vrijeme prije desetak godina kad sam od Damira Kalogjere preuzeila tu dužnost. Bila sam tada već pet godina član uredivačkog odbora, ali bez obzira na formalan status u vodenju tog časopisa, on je za mene od dana kad ga je prije 25 godina Rudolf Filipović osnovao, predstavljao nešto blisko i »naše«, nešto poput zajedničkog djeteta velike obitelji. A čini se da je to isto značio i za mnoge druge. R. Filipović znao je što radi. Došao je taj časopis na prazno mjesto u sustavu skrbi za nastavu stranih jezika.

Uredništvo je bilo sastavljeno od prijatelja i dugogodišnjih suradnika, među kojima je bilo različitih mišljenja, ali ne i nesporazuma. Časopis je dobro funkcionirao, imao svoju stalnu čitalačku publiku, ali je katkada kasnio, i to uglavnom zbog finansijskih razloga. Kada danas listam te brojeve od 1988. do 1991. godine, iznenadena sam tolikim dobrim visokostručnim i još aktualnim člancima koji se pojavljuju na njegovim stranicama. Dobro je što je sadašnji uredivački odbor, na čelu s Jelenom Mihaljević Dijigunović, odlučio upustiti se u zahtjevan posao kompiliranja bibliografije svih radova objavljenih u časopisu tijekom 25 godina. Onima koji budu tražili literaturu za određeno područje, posao će biti olakšan, a mnogi vrijedni prilozi otet će se zaboravu.

Jedna od rubrika koju je naše uredništvo ponovno uvelo bili su razgovori s osobama značajnim za nastavu stranih jezika. Vida Nikpalj odlično je vodila te razgovore, baš po novinarski, postavljajući prava pitanja. Jedanput se čak otisnula u zabačeni dio Istre da bi razgovarala s jednom zanimljivom nastavnikom. Neki od njezinih sugovornika danas više nisu među nama – npr. Oka Gerčan, toliko obljebljena među generacijama nastavnika koji su je doživljavali na samo kao autoricu udžbenika i prosvjetnu savjetnicu, nego i kao prijatelja, takorekuć mamu. Nema ni Dionizija Sabadoša, legende zagrebačkih klasičara. Dugo smo pokušavali s njim obaviti razgovor. On je u to vrijeme već bio bolestan, ali je rado dao svoj intervju, štoviše činilo mi se da ga je želio.

Unatoč tomu što su prilozi koje smo dobivali različiti, neke smo brojeve nastojali urediti prema temama koje su tada bile u žarištu pozornosti. Tako su brojevi 2 i 3 iz 1989. godine posvećeni udžbenicima, dvobroj 1–2 iz 1990. godine primjeni suvremene tehnologije u nastavi stranih jezika, broj 3 iz 1991. godine bilingvizmu. Danas mi se ti brojevi čine osobito zanimljivima.

Krajem 1989. godine doživjela sam svoj najveći urednički šok. Zamjenica glavne urednice i tajnica uredivačkog odbora na sastanku Savjeta časopisa obznanile su da od sljedećeg dana više ne mogu obnašati te dužnosti. Kako su i jedna i druga bile profesionalno povezane uz izdavaštvo i praktično vodile tehničku stranu izdavanja časopisa (što nije bila moja jaka strana), time je dovedeno u pitanje i samo daljnje postojanje časopisa. Bila sam očajna. Kako se to »naše dijete« može napustiti preko noći i bez pripreme? No izlaz se našao, možda upravo zbog tog osjećaja za »naše dijete« koji su mnogi dijelili. Ostatak uredništva spremno je ponudio svoju pomoć, a uskočili su i Željka Horvat-Vukelja i Smiljana Narančić Kovač, kojima sam i danas duboko zahvalna. Tako je »naše dijete« bilo spašeno i bez posljedica je nastavilo živjeti.

Prilike su se, međutim, mijenjale, propadali su sustavi i države za kojima nismo žalili, došao je i rat. U lipnju 1991. godine, prije odlaska na ljetne ferije, treći je broj tog godišta bio gotovo spremna za tiskanje. Bio je to broj posvećen bilingvizmu i dugo smo ga pripremali. Međutim, kad sam u rujnu te kobne 1991. godine čitala »špalte«, sve mi se učinilo

apsurdnim. Koga u óvom času zanima bilingvizam? Činilo mi se da sve što tamo piše dolazi iz nekoga dalekog, nama nedostupnoga svijeta, u kojem se ljudi mirno bave poslovima za koje su kvalificirani, nastojeći da ih urade što bolje. U tu je idiličnu sliku prodirala tragična svakodnevica naroda nad kojim je izvršena agresija, slika ljudi koji ginu po rovovima ili pred napadajima bježe pod zemlju poput krtica. Smije li se glavni urednik ponašati kao da se ništa ne događa? S druge pak strane, ovo je stručni časopis, a nije uobičajeno da stručni časopisi komentiraju društvene događaje koji su u tijeku. Ali nastavnici žive s djecom i za djecu, s njima su svaki dan, ako ne u razredu, a ono u skloništu.

Odlučila sam napisati još jednu uvodnu riječ. Naime, vremena će se promjeniti, rat će završiti, a na učiteljima će tada biti golemi zadaci. Možda moje riječi utjehe pomognu barem nekim da podnesu to teško vrijeme. Završila sam svoj uvodnik riječima: »Vi, drage kolegice i kolege, naučite svoje učenike, čak ako se to i ne uklapa u skraćeni, ratni program škole, kako da razumiju i upotrebljavaju na stranom jeziku tri riječi: hrabrost, strpljenje i nada. Dobre su to riječi, i na svakom jeziku lijepo zvuče. Učenicima će te riječi trebati, a vama će, razmišljajući o njihovu značenju, možda malo laknuti u duši.«

Od mnogih sam kasnije čula da su te riječi došle u pravo vrijeme.

Godine 1992. predložila sam djelomičnu smjenu uredivačkog odbora, a prije svega glavnog urednika. Pitali su me mnogi zašto to činim. Odgovorila sam da su i predsjedniku SAD-a dovoljne četiri godine da pokaže što umije i da mi se čini da je isto razdoblje dovoljno da glavni urednik jednog časopisa provede svoje zamisli i da tada ustupi svoje mjesto drugome, koji možda ima i boljih ideja.

Prateći daljnji razvoj časopisa, čini mi se da mogu reći da sam bila u pravu.

Damir Horga

Bila je to istodobno i čast i teška i odgovorna zadaća preuzeti vođenje časopisa *Strani jezici*. Razlog i jednom i drugom bili su prethodni urednici časopisa: čast je bila stati njima uz bok, a teška je bila spoznaja i obveza da vrednote časopisa valja držati na visokoj razini njihova uredivačkog rada.

Međutim, početak veljače 1992. godine nosio je mnogo teža pitanja od dilema profesionalne savjesti jednog »friškog« urednika. Unatoč već potpisanim primirju u nikada objavljenom ratu, bilo je to još vrijeme rata. Ono je donekle obilježilo i rad uredništva i život časopisa.

Okupirana područja, prognano stanovništvo, porušene škole, i mnogi nastavnici stranih jezika pritisnuti problemima golog preživljavanja, sve se to odrazilo i na broju pretplatnika i na broju suradnika časopisa. No, s druge strane, cijelokupna društvena svijest bila je usmjerenja na pojačane napore u onim područjima koja su bila dalje od neposrednih ratnih stradanja. U tome su i *Strani jezici* nalazili snagu za normalan rad. Valja priznati da su *Strani jezici* u bivšoj Jugoslaviji bili časopis koji je imao čitatelje u svim republikama. Uostalom, i to je bio jedan od dokaza vrijednosti časopisa. Isto je tako ne mali broj stručnjaka iz drugih republika objavljivao svoje priloge u *Stranim jezicima*. Rat je te veze pokidao.

Dok je prije rata naklada časopisa bila 1 700 primjeraka, 1993. godine ona je gotovo prepolovljena na 800 primjeraka i tek je 1995. počela pokazivati tendenciju porasta i iznosila je 1 000 primjeraka.

Međutim, unatoč smanjenoj nakladi časopis je živio punim životom. Uz dodatne napore uredništva osigurano je i redovito izlaženje i zastupljenost svih rubrika i uobičajeni broj stranica i, vjerujemo, i kvaliteta radova. Sljedeća će tablica predočiti neke brojčane pokazatelje koji će to potkrijepiti.

Vrsta priloga	Broj priloga po godinama				Ukupno
	1992.	1993.	1994.	1995.	
Intervju	3	2	2	1	8
Lingvistika i metodika	8	8	9	5	30
znanstveni pregledi	—	4	2	3	9
stručni	6	3	1	3	13
Iz strane literature	3	2	2	1	8
Naša iskustva	5	13	10	15	43
Živa riječ	2	2	2	—	6
Prikazi	6	9	10	7	32
Kronike	8	8	8	5	29
In memoriam	1	2	—	—	3
Ukupno	42	53	45	40	180
Broj stranica	234	312	229	179	954

U *Stranim jezicima* bio je pokriven širok raspon lingvističkih i metodičkih tema znanstveno i stručno aktualnih. Ipak, tri teme, aktualne za našu jezičnu situaciju, ali i znanstveno zanimljive, bile su obradene u tri tematska broja:

1. o prevodenju u 1992. godini kada je prevodilačka djelatnost bila vrlo intenzivna zbog nazočnosti promatrača Europske zajednice i mnogih drugih humanitarnih ili političkih organizacija i pojedinaca u Hrvatskoj, zbog intenzivnih pregovaračkih poslova, zbog otkrivanja istine o ratu i ratnim stradanjima strancima,

2. o ranom učenju stranih jezika u 1993. u vezi sa znanstveno-istraživačkim projektom o toj temi. Očekivalo se da iz rezultata projekta proizidu i konkretne odluke u politici nastave stranih jezika u osnovnim školama,

3. o dvojezičnoj nastavi u 1995. godini vezano uz oprečna stajališta nastavnika i službene prosvjetne politike što je bilo popraćeno i javnim polemikama i raspravama u različitim oblicima javnih medija, a o čemu su *Strani jezici* željeli reći svoju stručnu i znanstveno utemeljenu riječ.

Pokušaji da se uspostave europski i svjetski kriteriji u mnogim područjima našega života nisu mimošli ni *Strane jezike*. Iako je časopis s dvadesetogodišnjom tradicijom bio dobro organiziran, na tehnički visokoj razini, s relativnom redovitošću izlaženja, uredništvo je postavilo tri zahtjeva kako bi se vrsnoća časopisa poboljšala:

1. Časopis do tada nije bio referiran u sekundarnim publikacijama pa je uredništvo dobilo pristanak sljedećih časopisa u kojima će se *Strani jezici* referirati: *Linguistics Abstracts*, *Sociological Abstracts* i *Linguistics and Language Abstracts* i tako postati dostupni svjetskoj javnosti.

2. Poošten je kriterij recenziranja radova tako da radove recenziraju ne samo članovi uredništva već i drugi za to pozvani stručnjaci.

3. Pokrenut je postupak za uključivanje nekih inozemnih stručnjaka u uredništvo časopisa kako bi on postao časopis s međunarodnom redakcijom.

Vjerujemo da ti formalni organizacijski zahvati nose sa sobom i stvarno povećanje vrsnoće časopisa i da će se njihova prava dobrobit vidjeti u godinama koje slijede.

Novčana su se sredstva potrebna za izlaženje časopisa prikupljala od preplatne i potpore Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. I ovom prigodom zahvaljujemo Ministarstvu na toj potpori. Pokušaji uredništva da i Ministarstvo prosvjete pomogne časopis, ako ne neposrednom pomoći, a onda putem pomoći školama koje bi se na časopis preplatile, ostali su bez odgovora.

Školska knjiga, suzdragač *Stranih jezika* bila je pouzdan suradnik u svim tehničkim poslovima koje zahtijeva izdavanje časopisa.

Istinska potpora časopisu bili su njegovi vjerni čitatelji, marljivi suradnici i Savjet časopisa na čelu s njegovim predsjednikom akademikom Filipovićem. Svima njima dužna zahvalnost.

Zahvaljujem svim članovima uredništva koji su svaki za sebe ponijeli svoj dio tereta, pa ih ovom prigodom navodim poimenično: Željka Fink, Davorka Franić, Mirko Gojmerac, Željka Horvat-Vukelja, Mira Kruhan, Dora Maček (zamjenica glavnog urednika), Jelena Mihaljević Djigunović, Smiljana Narančić Kovač i Vida Nikpalj. Posebna zahvala Mileni Kovačević, tajnici časopisa za njezin tihi i precizni rad.

S dobrim željama slavljeniku izražavamo radost što smo u jednom dijelu njegova dosadašnjeg života, kada je on već bio punoljetan i gotovo potpuno samostalan, dali svoj skromni prinos da krene prema istinskoj životnoj zrelosti.